

פמיניזמים מזרחיים - בין המקומי לגלובלי

Mizrahi Feminisms - between the Local and the Global

שם המרצה: ד"ר יאלי השש

סוג הקורס: סמינריון

סמסטר:

שנת לימודים: תשפ"

אתר הקורס באינטרנט: מודל

א. מטרות הקורס (מטרות על):

פמיניזם מזרחי ביקש לטפל בסוגיות שהיו רלוונטיות לנשים מזרחיות: הדרה תרבותית ותיוג חברתי, עוני, סימון הפריזון המזרחי כאיום לאומי, יחסים בין נשים אשכנזיות, ערביות ומזרחיות במאבק הפמיניסטי, יחסים בין גברים לנשים, מיניות ועוד. מבחינה תיאורטית שאב השיח הפמיניסטי מזרחי בישראל ממספר מקורות מרכזיים של תסיסה אינטלקטואלית: תיאוריה פמיניסטית, תיאוריה מעמדית, תיאוריה פוסט קולוניאלית, תיאוריות של פמיניזם שחור, תיאוריה קווירית ולימודי תרבות. מקורות אלו העשירו את המאבק של הפמיניזמים המזרחיים אך גם יצרו שורה של אפשרויות למאבק בהקשר מצומצם של משאבים. קורס זה יבחן את ההיסטוריה של הפמיניזמים המזרחיים בישראל, את המקורות התיאורטיים ואופני הפעולה שלהם ואת הקשר בינם לבין תנועות פמיניסטיות לא לבנות בעולם. כמו כן נבחן את הדילמות העולות בניסיון לשלב בין מאבק תרבותי למאבק חברתי כלכלי ואת שיתופי הפעולה המתאפשרים במציאות החברתית פוליטית בישראל. הקורס יעקוב אחר התפיסות השונות שהתפתחו בקרב נשים מזרחיות פעילות מסוף המאה ה-19 ועד ימינו ויבחן את התיאוריות והפרקטיקות שמציעים הפמיניזמים המזרחיים בהקשר של תנועות פוליטיות, כלכליות ותרבותיות רחבות - קולוניאליזם, גזענות, לאומיות וגלובליזציה. ננסה להבין את המתח הדיאלקטי שבתוכו נכתבות התביעות הפוליטיות של הפמיניזם המזרחי: בין מאבק לשייכות לבין ביקורת חברתית נוקבת, בין רנסנס

תרבותי וניכוס מחדש והמצאה של מסורת שנשכחה לבין התמערבות, בין מעמד לתרבות ובין עוני לשאיפה להתברגות בעמדות מפתח.

מטרות ותוצרי למידה:

1. לעמוד על המתח שבין זהות פרטיקולרית וסדר יום אוניברסלי
2. להכיר ספרות תיאורטית פמיניסטית העוסקת בזהות ושינוי חברתי בעשור האחרון
3. לפתח יכולת כתיבה פמיניסטית תיאורטית עדכנית הנוגעת לסוגיות של זהות, פוסטקולוניאליזם, דה-קולוניזציה ועוד.

ב. תוכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מפגש מס' 1-2: מבוא לפמיניזם מזרחי: רקע היסטורי ותיאורטי

השיעור מסתמך על המקורות הבאים:

א' רודריג, "סקירה כללית על פעילותה של 'כל ישראל חברים', (ליקט, ירחמיאל כהן) מחקרים בתולדות ישראל בעת החדשה, לקט מאמרים, חלק שני, עמ' 11-30.

אדוארד סעיד, אוריינטליזם, (עם עובד: תל אביב: 1995), עמ' 11-32

ג'ניאו רות, הקולוניאליזם האירופי, אידיאולוגיה, מדיניות, התנגדות, (האוניברסיטה הפתוחה: רעננה), 2012, עמ' 7-22, 149-182, 183-220.

Johannes Fabian, *Time and the Other: how anthropology makes its objects*, (New York: Columbia University Press, 1983), Chapter 1

Dror Zeevi, "Back to Napoleon? Thoughts on the Beginning of the Modern Era in the Middle East" *Mediterranean Historical Review* 2004, 19: 1, 73 — 94

Bhambra, Gurinder K. "The possibilities of, and for, global sociology: A postcolonial perspective." *Postcolonial sociology*. Vol. 24. Emerald Group Publishing Limited, 2013. 295-314

מפגש מס' 3-4: מזרחית, יהודית-ערבית או לבנטינית?

שוחט, א (2001) "אלה שוחט-זיכרונות אסורים והרהורים גלויים: קולומבוס, פלסטין ויהודים ערבים", בתוך: זכרונות אסורים – לקראת מחשבה רב-תרבותית, הוצאת בימת קדם לספרות, קשת המזרח 13, עמ' 298-340

רזי, תמי, 2011. "יהודיות ערביות? אתניות, לאומיות ומגדר בתל אביב המנדטורית, תיאוריה וביקורת 38-39: 137-160.

Lital Levy, *Partitioned Pasts: Arab Jewish Intellectuals and the Case of Esther Azhari Moyal* (1873 – 1948), *The Making of the Arab Intellectual* (1880-1960), *Empire, Public Sphere, and the Colonial Coordinates of Selfhood*, ed. Dyala Hamzah (Routledge, 2010). Pp. 128-163

מפגש מס' 5-6 – לבנטיניות

כהנוב, ז'קלין, ממזרח שמש, תל אביב, 1978

שיף, טלי, "בין מינוריות למז'וריות, ז'קלין כהנוב ופרוייקט ה"ישראלזציה" של הלבנטיניות", תיאוריה וביקורת, 2010, 148-125.

בן-חביב, דולי, חצאיות הנשים התקצרו: הערות על זהות נשית לבנטינית אצל ז'קלין כהנוב, תיאוריה וביקורת 5, 1994, עמ' 164-159.

Gil Z. Hochberg. "'Permanent Immigration': Jacqueline Kahanoff, Ronit Matalon, and the Impetus of Levantinism." *boundary 2* 31.2 (2004): 219-243.

מפגש מס' 7-8: פמיניזם מזרחי ומעמד

שירן, ויקי, 2001. "אנחנו מסעודה משדרות" שירן, ישובי, נעמה (עורכת), הדרה ודימוי שלילי: אי-שוויון בתקשורת הישראלית, האגודה לזכויות האזרח בישראל, ירושלים.

http://www.ha-keshet.org.il/articles/feminisim/anachnu_viki-shiran.htm

שירן, ויקי, בא לי לצעוק אני פרחת, מתוך (שלומית ליר עורכת): לאחותי, פוליטיקה פמיניסטית מזרחית, בבל 2007 עמ' 216-213.

פנקר, דורית, יומן עבודה, מתוך (שלומית ליר עורכת): לאחותי, פוליטיקה פמיניסטית מזרחית, בבל 2007. עמ' 80-63.

Bettie Julie, "Women without Class: Chicas, Cholas, Trash, and the Presence/Absence of Class Identity", *Signs*, 26(1), 2000, pp.1-35.

Dengler, Corinna, and Lisa M. Seebacher. "What about the global south? Towards a feminist decolonial .degrowth approach." *Ecological Economics* 157 (2019): 246-252

חרבון, קלריס, השתכנות מתקנת, הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 2022, פרק 4.

מפגש מס' 9-10: נשים כהות, סביבה לבנה

יונית נעמן, האשה שחשבה שסמרטוט רודף אחריה, בתוך: (קציעה עלון עורכת) לשכון בתוך מילה, (הוצאת גמא, תל אביב).

כלנית צלאח, "אז מה כבר קרה? אוטואתנוגרפיה של מיקרו-אגרסיות על רקע אתני", תיאוריה וביקורת, 2016

הנרייט דהן-כלב, "כמה שאת יפה, לא רואים שאת מרוקאית" (מיכל צלרמאייר ופנינה פרי עורכות), מורות

בישראל: מבט פמיניסטי, הקיבוץ המאוחד, 174-186

עינב צברי, "ציון גולן נגד הרב קוק": דו-קרב אתני במסדרונות האולפנה' - שיוך אתני כגורם מעצב בתהליך הגדרת זהות של דתיות לשעבר, מזרחיות מהפריפריה, עבודת מ.א. אוניברסיטת בן גוריון, 2015.

מפגש מס' 11: כיצד יש לכתוב עבודת סמינר חלק א' – הנחיות למטלת אמצע

מפגש מס' 12: דה-קולוניזציה וצבע

השש, יאלי (2018), "כולנו יהודים: 'זבל לבן', מזרחים ושוליות מרובה בתוך ההגמוניה, תיאורה וביקורת 48, 249–264.

Bhambra, Gurinder K., and Albena Azmanova. "Decolonizing the Western Mind: Gurinder K. Bhambra, in discussion with Albena Azmanova." *Emancipations: A Journal of Critical Social Analysis* 1.2 (2022): 6

מפגש מס' 13-14: בין נשים לגברים

יונית נעמן, "ידוע שהתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרחח", תיאוריה וביקורת 28, 2006, עמ' 185-191.

יאלי השש, הפוליטיקה של הגעגועים לבגדאד, בתוך: יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל, מכון ון ליר 2008 עמ' 287-307.

ברכה סרי, "קריעה", בתוך: (עורכת – לילי רתוק) הקול האחר, סיפורת נשים עברית, (הקיבוץ המאוחד: תל אביב, 1994) 35-50

מפגש מס' 15-16: נשים מופיעות ומופעי נשיות: קוויריות, פרפורמנס ומזרחיות

יעל משעלי, עד החתונה זה יעבור, מזרחיות מפרספקטיבה לסבית, תיאוריה וביקורת 35, 2009, עמ' 255-262.

http://theory-and criticism.vanleer.org.il/NetisUtils/srvrutil_getPDF.aspx/5q9hyE/%2F%2F35-15.pdf

Ahmed, Sara. "Conclusion. Queer Use." *What's the Use?*. Duke University Press, 2019. 197-230.

ורד מדר, "מה אמר לך המוות כאשר בא: קינות נשים מתימן בהקשרן התרבותי", פעמים 103, 2005, 5-54

[http://www.ybz.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/Article_103.2\(1\).pdf](http://www.ybz.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/Article_103.2(1).pdf)

שירה אוחיון, "כי קולך ערב, היסטוריה יהודית-ערבית מפוארת של שירה נשית", קפה גיברלטר, 18.5.2013.
<http://cafe-gibraltar.com/2013/05/judeo-arab-divas/>

מפגש מס' 17 – כיצד לכתוב עבודת סמינר חלק ב'

מפגש מס' 18: זהות בין הבניה חברתית למהותנות: שובו של התיאולוגי

רז-קרקוצקין, אמנון, 2016. "חילון והאמביוולנטיות הנוצרית כלפי היהדות" בתוך פישר, יוכי, עורכת: **חילון וחילוניות: עיונים בין-תחומיים**, ירושלים ותל אביב: הוצאת מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד, 136-108.
השש, יאלי, 2018. "בין נצרות ואסלאם: המפנה התיאולוגי בשיח המזרחי בתיאוריה וביקורת", תיאוריה וביקורת 108-89, 50.

מפגש מס' 19-20: זהות, קהילה ודיכוי

רזי, תמי, 2011. "יהודיות ערביות? אתניות, לאומיות ומגדר בתל אביב המנדטורית, **תיאוריה וביקורת** 39-38: 160-137.
לב-אלג'ם, שולמית, 2005. "מכה שלא כתובה בתורה: נשים מוכות בתיאטרון הקהילתי", **תיאוריה וביקורת** 27: 169-145.
Young, I.M., 2009. Five faces of oppression. *Geographic thought: A praxis perspective*, pp.55-71.

מפגש מס' 21-22: פמיניזם, היסטוריה מושתקת והיסטוריה בעל פה

Penny Summerfield (2004) Culture and Composure: Creating Narratives of the Gendered Self in Oral History Interviews, *Cultural and Social History*, 1:1, 65-93
מירן ליונה גונסאלס היסטוריה שבעל פה: חקר זהויות באמצעות סיפורי חיים, בתוך: זמנים 147, 2022.
Nash, J.C., 2013. Practicing love: Black feminism, love-politics, and post- *Meridians: feminism, race, transnationalism*, 11(2), pp.1-24.

גיליגן, קרול, 2016. **להצטרף להתנגדות**, הקיבוץ המאוחד, קו אדום, תל אביב.
ננסי פרייזר 2017. "פמיניזם, קפיטליזם ועורמת ההיסטוריה", בתוך (רונה ברייר-גארב ואחרות עורכות): **קפיטליזם ומגדר: סוגיות פמיניסטיות בתרבות השוק**, 412-393.

מפגש מס' 23 – כיצד יש לכתוב סמינר חלק ג' – הצגות כיתתיות של העבודה המתוכננת

מפגש מס' 24 -רגשות וזהות; הצטלבות מיקומי שוליים – הצעד הבא

Ahmed, S., 2007. Multiculturalism and the promise of happiness. *New formations*, 63(1), p.121.

Nash, J.C., 2013. Practicing love: Black feminism, love-politics, and post- intersectionality. *Meridians: feminism, race, transnationalism*, 11(2), pp.1-24.

Connell, R. (2014). Rethinking Gender from the South. *Feminist Studies*, 40(3), 518-539

ג. דרישות קדם:

קורס "מגדר וחברה – מבוא לתיאוריה פמיניסטית" (27-923-01)

ד. חובות / דרישות / מטלות:

- נוכחות (מינימום 80%)
- השתתפות בדיונים בכתב ובעל פה
- רפרט בכיתה
- עבודה סמינריונית

*לא יתקבלו עבודות מאוחר מתאריך ההגשה שנקבע על ידי התכנית אלא באישור מועדת הוראה.

*למען הסר ספק, העבודה צריכה להיות פרי עבודתו/ה של הכותב/ת. כל ציטוט חייב בהפניה אל

המקור. כל רעיון שאיננו של התלמיד/ה חייב בהפניה. אי עמידה בכללים אלו היא עבירה על כללי

האוניברסיטה ועל חוקי הקניין הרוחני.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

- השתתפות בדיונים בכתב ובעל פה (10%)
- רפרט בכיתה (20%)
- עבודה סמינריונית (70%)

ו. ביבליוגרפיה:

מופיעה בסעיף ב' - תוכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים.

ז. שם הקורס באנגלית:

Mizrahi Feminisms - between the Local and the Global